

Talousarvio 2021 ja taloussuunnitelma 2021-2023

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunta pyrkii edistämään asukkaidensa hyvinvointia. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on jatkuvaa toimintaa, jota varten on pysyvät, toiminnan edellytyksiä mahdollistavat rakenteet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on oma, itsenäinen toimialue ja taloudellinen tulosalue, mutta vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jakaantuu kunnassa kaikkien toimialueiden kesken ja yhteistyö on välttämätöntä. Teknisten- ja ympäristöpalvelujen tehtävänä on turvata terveyttä ja hyvinvointia edistävät elin- ja toimintaympäristöt kuntalaisille. Koulutus- ja sivistyspalvelujen erityisenä tehtävänä on ihmisenä kasvun tukeminen. Kulttuuri- ja kirjastopalvelut, nuoriso- ja liikuntatoimi edistävät omalta osaltaan kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä tukevat yhteisöllisyyttä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää lisäksi toimivaa yhteistyötä mm. sosiaali- ja terveyspalvelujen, järjestöjen, seurakunnan, yksityisten toimijoiden ja valtion paikallisviranomaisten kanssa. Kunnassa palveluja ja toimintaa tuottavat tahot luovat laajasti mahdollisuuksia osallisuudelle ja yhteisöllisyydelle sekä hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuntalaisten tarpeiden ja palautteiden kuuleminen ja niihin vastaaminen ovat tärkeä osa hyte-työtä ja toiminnan kehittämistä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahona toimii Hartolassa kunnan johtoryhmä. Hyvinvointikoordinaattori toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijana sekä vastaa lakisääteisten suunnitelmien ja raporttien laatimisesta. Suunnitelmissa asetetut tavoitteet ja toimenpiteet huomioidaan osana kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua. Kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavassa päätöksenteossa tehdään päätösten ennakkovaikutusten arviointia (EVA). Moniammatillinen ja poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistävää ja ehkäisevää työtä sekä hyvinvointikertomuksen laatimista. Lisäksi Hartolan kunnassa toimii muun muassa ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön toimielin ja työryhmä, lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman työryhmä sekä nuorisolain mukainen moniammatillinen työryhmä. Työryhmät pyrkivät toiminnallaan välittämään ja lisäämään tietoa sekä edistämään kohderyhmiensä hyvinvointia ja terveyttä.

Ehkäisevä työ on merkittävä osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ja kattaa mielenterveyden edistämisen, ehkäisevän päihdetyön, perhe- ja lähisuhdeväkivallan sekä pelihaittojen ehkäisyn. Ehkäisevän työn budjetti sisältyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen budjettiin. Ehkäisevän työn toimintasuunnitelma valmistui vuonna 2018 ja ohjaa ehkäisevää työtä ja sen kehittämistä.

Kolmivuotinen Liikkuen iloa elämään – hanke päättyy 31.12.2020. Vuosille 2021–2023 suunnitellaan uutta liikuntahanketta, jossa painopisteinä ovat terveysliikunnan ja liikuntaneuvonnan palvelujen kehittäminen, varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin liikunnallistaminen sekä perheliikunnan käynnistäminen. Hankkeen avulla tarjotaan terveytensä kannalta liian vähän liikkuville kuntalaisille mahdollisuudet liikkua monipuolisesti ja edistää elintapojaan. Liikuntaneuvojan palvelut tarjotaan kuntalaisille vuonna 2021 kolmena päivänä viikossa, palvelu toteutetaan ostopalveluna Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry:ltä. Hanketta hallinnoi hyvinvointikoordinaattori.

Hyvinvoinnin edistäminen kuntastrategiassa

Kuntastrategia asettaa tavoitteeksi, että hartolalaisten hyvinvointi ja terveys paranevat tuntuvasti ja asukkaat osallistetaan kehittämiseen ja hyvinvointityöhön. Kuntastrategiassa todetaan, että kunta ottaa vastuun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan (panostaa viestintään, huomioi esteettömyyden, turvallisuuden, viihtyisyyden, saavutettavuuden), vastaa verkostoyhteistyön toimivuudesta ja luo edellytykset järjestöjen aktiiviselle hyvinvointityölle (järjestöt, yhdistysaktiivit,

kehittäjä- & asiantuntijatahot ym.), sekä luo asukkaille uusia avoimia vaikuttamismahdollisuuksia ja hyödyntää saatua palautetta ja vastaa siihen nopeasti.

Päijät-Hämeessä on laadittu maakunnalliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärjet v. 2020–2025, jotka on hyväksytty työvaliokunnassa 28.4.2020. Kärkiä on neljä (1. Mielen hyvinvointi, 2. Osallisuus ja yhteisöllisyys, 3. Arjen turvallisuus sekä 4. Päihteettömyys ja terveelliset elintavat), joista Hartolassa erityisiksi painopisteiksi vuosille 2020–2021 on valittu mielen hyvinvointi ja arjen turvallisuus.

Seuraavat ohjelmat ja suunnitelmat ohjaavat toimintaa kunnassa:

- * Laaja hyvinvointikertomus 2017-2020
- * Ikääntyvien hyvinvointisuunnitelma 2018-2020
- * Päijät-Hämeen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2018-2021
- * Päijät-Hämeen maahanmuutto-ohjelma 2016-2020
- * Iäkkäiden yhteen sovitettujen palvelujen kokonaisuus Päijät-Hämeessä – Päijät-Hämeen maakunnan suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi
- Turvallisuussuunnitelma
- Ehkäisevän työn toimintasuunnitelma 2018-2021
- Päijät-Hämeen ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön toimintasuunnitelma 2018-2021
- Päijät-Hämeen lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma 2017-2020
- Päijät-Hämeen terveystuolistrategia 2020
- Päijät-Hämeen alueellinen ravitsemusterveyden edistämisen suunnitelma 2015-2020

* Lakisäätösuunnitelma

Vuoden 2020 loppuun voimassa olevia suunnitelmia laaditaan ja ne valmistuvat vuonna 2021. Osallistumismahdollisuuksia valmisteluun tarjotaan myös kuntalaisille ja luottamushenkilöille.

Suunnitelmat ovat luettavissa Hartolan kunnan kotisivuilla valtuuston hyväksynnästä lähtien.

Strategiset tavoitteet vuosille 2021-2023			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit
Yleinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen			
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveyserojen kaventaminen huomioidaan osana kaikkea kunnan toimintaa	Päätösten ennakkovaikutusten arviointi (EVA-työväline) tehdään vaikutuksiltaan merkittävistä asioista Viestitään ja tiedotetaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti hyvinvointiin ja terveyteen sekä niiden edistämiseen liittyvistä asioista	Johtoryhmä hyvinvointityöryhmä Hyvinvointikoordinaattori Viestintätiimi	TEAvisari Tehdyt EVA-raportit Palaute viestinnästä ja tiedottamisesta
Kuntalaisten osallisuuden lisääminen, kuntalaisten näkemykset ja tarpeet tunnetaan kunnassa	Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen Viranhaltijoiden jalkautuminen Osallistuvan budjetoinnin kokeilu jokaisella osastolla	Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä Viranhaltijat	Palautteet ja kyselyt, vastaajien määrät kyselyissä Järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet, osallistujamäärät (kuntalaiset, viranhaltijat, luottamushenkilöt)

	Nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontuvat säännöllisesti ja osallistuvat toimenpiteiden suunnitteluun Lapsiparlamentin toiminnan kehittäminen		Äänestysprosentti Toteutuneet osallistuvan budjetoinnin kokeilut
Mielen hyvinvointi lisääntyy	Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.) Madalletaan kynnystä avun hakemiseen mm. viestinnällisin keinoin	Ehkäisevän päihdetyön toimielin ja PETE-ryhmä Oppilashuoltoryhmä Maakunnallinen Yhdessä mielessä -hanke	Sotkanet indikaattorit Järjestetyt koulutukset, tapahtumat ja tilaisuudet sekä kampanjat
Edistetään asukkaiden turvallisuutta, koettu turvallisuuden tunne paranee	Toteutetaan turvallisuussuunnitelmassa linjatut toimenpiteet ja kampanjat liittyen mm. liikenneturvallisuuden edistämiseen ja huumeiden käytön ennaltaehkäisyyn. Lisätään tunne- ja turvataitojen opettelua lasten ja nuorten kanssa Turva10-menetelmän käyttöönotto lasten ja nuorten kanssa	Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä Oppilashuoltoryhmä Lasten ja nuorten kanssa työskentelevä henkilöstö	Sotkanet, poliisin tilastot (rikosten määrä jne.) Palautteet, kyselyt Käyttöönoton toteutus (Kyllä/Ei)
Perustasoisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen turvaaminen kunnassa	Palvelusopimusneuvottelut, avoin keskusteluyhteys ja vuorovaikutus Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän kanssa	PHYKY, puheenjohtajafoorumi	Palvelujen saatavuuden ja toteutumisen arviointi
Kaikenikäisten kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden edistäminen, alle kouluikäisten lasten ja perheiden liikunnallisen toiminnan kehittäminen	Liikuntaneuvonnan ja terveystieteiden kehittäminen, varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin liikunnallistaminen ja perheliikuntaryhmän käynnistäminen	Liikuntaneuvoja, PHLU, hyvinvointikoordinaattori, liikuntatoimi ja varhaiskasvatus	Asiakasmäärät Liikuntaneuvonnan vaikuttavuuden seuranta käyntikerroilla Liikunta-aktiivisuus varhaiskasvatuksessa/ ReimaGO Perheliikunnan toteutuminen (Kyllä/Ei)
Nuorten tupakointi, alkoholin ja huumeiden käyttö vähentyvät valtakunnalliselle tasolle	Kehitetään ehkäisevää päihde- ja mielenterveystyötä sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyä moniammatillisesti, mm. koulutukset, kampanjat, vanhemmuuden tuki, yhteisöllisyyden edistäminen sekä itsetunnon vahvistaminen. Erityisenä painopisteenä nuorten huumeiden käytön ennaltaehkäisy.	Ehkäisevän päihdetyön toimielin ja PETE-ryhmä LAPE-ryhmä Nuorisolain mukainen monialainen työryhmä	TEAvisari, Kouluterveyskysely sotkanet.fi Mahdolliset muut kyselyt, kuten päihdetilannekysely

Nuorten harrastus- ja liikunta-aktiivisuus lisääntyvät valtakunnalliselle tasolle	Harrastusmahdollisuuksien kehittäminen ja harrastustoimintaan osallistumisen edistäminen laajalla yhteistyöllä	Harrastustyöryhmä	Kouluterveyskysely, mahdolliset muut kyselyt
Hyvää ravitsemusta tuetaan kaikissa ikäryhmissä	Varhaiskasvatus ja koulu tarjoavat ravitsemussuositusten mukaista terveellistä ruokaa Yksilöllistä ravitsemusneuvontaa tarjotaan terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotolla Lapsiperheille ja ikäihmisille järjestetään maksuttomia ruokailuja (ylijäämäruokailu Yhtenäiskoululla), mikäli koronavirustilanne sen sallii	Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä, sivistystoimi	Palautteet ja kyselyt Toteutunut (Kyllä/Ei)
Järjestöyhteistyön edistäminen	Yhdistysillat ja yhteiset tapahtumat, yhteistyö toiminnan kehittämisessä	Yhdistysyhteyshenkilö / hyvinvointikoordinaattori	Palautteet
Ikäntyvien toimintakyvyn tukeminen	Asiointiavustaja-kokeilu ja Juttutupa Asiointi- ja palveluliikennekokeilu	Hyvinvointikoordinaattori	Asiakasmäärät Palautteet ja kyselyt
Sähköisten palvelujen kehittäminen	Yhteispalvelupisteen toimintoja kehitetään ja monipuolistetaan yhteistyössä eri toimijoiden, kuten KELAn ja PHHYKYN kanssa	Hyvinvointikoordinaattori ICT-ryhmä	Yhteispalvelupisteen käyttäjämäärät ja palautteet